

A SZABAD SZÓ

TÖRTÉNETE.

A «SZABAD SZÓ» című képes politikai napilap 1893. május hó 21-én indult meg radikális iránynyal, a legteljesebb szabadelvűség és a legszigorubb kritikai szókimondás programjával.

A *Szabad Szó* a radikalizmusnak ily értelemben Magyarországon első napi közlönye, amely a közélet eseményeit elfogulatlanul és tárgyilagos hűséggel ismerteti és a fölvilágosodott demokrata egyenes erkölcsi fölfogásával ítéli meg.

Közjogi programja Magyarország teljes önállósága és függetlensége. Egyéb politikai kérdéseket illetőleg feltétlen hiva amaz iránynak, amely az 1848-iki törvényekben és az akkori szellemben gyökeredzik s amely a nyugati műveltség haladásával lépést tart.

Ebből kifolyólag az egyházpolitikai kérdések felvetése alkalmával az erre vonatkozó törvényjavaslatok mellett foglalt határozott állást s a katolikusok egyházi ügyeinek reformálását is sürgeti oly irányban, hogy az önkormányzati jog eme vallásfelekezeti részére is megadassék, a kongrua kérdése mielőbb rendeztessék s a papi vagyonok jövedelme a kijelölt egyház és közművelődési célokra fordíttassék.

A főrediháznak népképviseleti alapon való szervezése mellett küzd. Ellene van minden kiváltságnak s kiváltság jellegével bíró címeknek s éppen ezért, de különösen a magyar nép terjeszkedhetése és a magyar földműves-munkás vagyonszerzési képességének emelhetése céljából küzd a hitbizományi javak felállítására ellen s a már meglevő hitbizományi javak megszüntetése mellett harcol.

A *Szabad Szó* célul tűzte ki magának a munkásérdekek előmozdítását. Így nem kerülhette ki figyelmét az, hogy a külföldi munkások nemzetközi programjának terjesztésében fáradhatatlan buzgalmat tanúsító idegen nemzetiségű munkások mindinkább szaporították ama munkásainknak számát, kik a nemzetközi elvek mellett nemcsak elhanyagolták a magyar hazafias elvekhez való ragaszkodást, de nyíltan azokhoz is szegődtek, akik a magyar hazafiságnak külön jogosultságát megtagadták.

A *Szabad Szó* működése arra irányult, hogy a magyar munkásokat a magyar hazafias érzületet megmértelyező nemzetietlen gondolkozástól megóvjja, a magyar munkásokban a haza iránti elengedhetetlen kötelességérzetet ébren tartsa és bennük azt a meggyőződést érlelje, hogy mindenek között a hazafiui kötelesség teljesítése és ennek az érdeknek szolgálata az első. Minden más érdek ez alá van vetve. A magyar nemzeti törekvésekkel nincs ellentétben a magyar munkás jogainak kiterjesztése és a helyzetének javítására irányuló törekvés.

1895. tavaszán a «Népszava» című munkáslap előfizetési felhívása megjelenvén, a *Szabad Szó* melegen üdvözölte az új lapot, hangsúlyozván, hogy valahányszor józan gondolkozással a magyar munkás érdekeiért sikra fog szállni, a maga oldala mellett találja majd a *Szabad Szó*-t. De ha hamis szavakkal, áleszmékkal akarná félrevezetni a magyar munkásvilágot, akkor az első lap, amelylyel szemközt fogja magát találni, szintén a *Szabad Szó* lesz.

A *Népszava* 1895. május elsején megjelenvén, következetesen harcolt az állam eszméje, a hazafias

érzület ellen s így a *Szabad Szó* programjához hiven kiadta a jelszót: hazafias munkáspártot kell alakítani. Nap, nap után e mellett küzdött, a magyar hazafias munkáspártot szervezte s teljes erejével sikra szállt azok ellen, akik tulhajtott eszmékkal ki akarták irtani a magyar munkásokból a hazafias érzületet.

A lap életében ez a legfontosabb, a hirlapírás történetében is megemlitendő esemény. A nemzetköziek lassankint leszorítottak a vezérszereplésről s lapjuk megszűnt. E miatt nagy utcai tüntetést is rendeztek a *Szabad Szó* szerkesztősege ellen, de ez legkevésbé sem rettentette el a lapot a kitűzött iránytól. Az összeköttetést továbbra is fenntartotta és jelenleg is fentartja a magyar hazafias irányu munkásokkal, akik ma már a fenyegető veszély tudatában megerősödve foglalnak állást amaz idegen elem ellen, amely szűk látókörrel a hazafias érzelmek kiirtásában keresi a munkáskérdés megoldásának egyik főtenyezőjét.

A már előbb kifejtettek figyelembe vétele mellett a *Szabad Szó* tehát azon van, hogy nagyobb súly helyeztessék a gyakorlatilag már most megvalósítható dolgokra, mint a nagyobb akadályokba ütköző, vagy éppen kivihetetlen eszményi kérdésekre. Ennél fogva első sorban azon van, hogy a munkás anyagi helyzete javíttassék s szellemi képzettségének fejlesztése mellett polgárjogai is kiterjesztessenek, szavazó polgárjogot nyerjen. Az anyagi helyzet javítását illetőleg a *Szabad Szó* egyik tényezőnek tartja a munkás-házak létesítését, melynek érdekében már nagy mozgalmat indított. A szellemi fejlesztésre pedig elkerülhetetlennek tartja az ingyenes közoktatást, a népkönyvtárak és olcsó színházak felállítását, amelynek érdekében is szakadatlanul buzgólkodott.

Valamint irányára nézve, ugy külső alakja tekintetében is a *Szabad Szó*-nak sajátos helye van a magyar hirlapok között. Első lapján mindennap öt színnel festett képet közöl, majd kiválóbb események hű ábrázolását, majd aktuális arcképeket, majd megönálló életkép-kompozíciókat. A magyar ujságírás bevett rovatain kívül érdekös specialitása a *Krónika*

rovat. Ez a közéleti események állandó kritikai rovata, ahol szigoruan, avagy tréfásan, prózában ugymint versben minden figyelemreméltóbb eset és jelenség visszhangra talál. *Iparosok és munkások* címen a *Szabad Szó* az ipari mozgalmakat, a munkások kívánságait, gyűléseit, nagy és apró érdekeit kultiválja, de gondot fordít a dijnokok, pincérek, vasuti, postai és egyéb állami alkalmazottak ügyére is, egyszóval fölkarolja és célravinni segíti mindazok dolgát, akiket közönségesen a *kis emberek* fogalmába gyűjtenek össze.

A *Szabad Szó* első szerkesztője *Hevesi József* volt, akinek tisztét 1894. május havában *Stojanovits* Jenő vállalta el. Ugyanazon év december havában pedig dr. *Székely* Béla vette át a szerkesztést és a lap politikai vezetését.

A *Szabad Szó* belmunkatársai a felelős szerkesztőn kívül jelenleg a következők: *Bánfalvy* Gyula, *Dercsényi* Dezső, *Forrai* Soma, *Fülei-Szántó* Lajos, *Hevesi* József, *Kada* Elek, Dr. *Márton* Miksa, *Molnár* Márton, *Palotai* Hugó, *Révész* Gyula, *Révész* Tivadar, Dr. *Schweiger* Adolf, *Székely* Emil és *Vári* Sándor. Tárcarovatunk állandó munkatársai közül megemlítjük *Bársony* Istvánt, *Gerő* Ödönt (Viharos), *Satanellát*, *Szomaházy* Istvánt és *Thury* Zoltánt.

